

Jean Dubuffet

i hodnoty finanční. Tím je dána také tajná dohoda s obchodníky s uměleckými předměty; obchodníci se snaží kvůli většímu zisku co nejvíce zvyšovat ceny, na jejichž základě se potom vytváří prestiž. Toto spojení mezi obchodem a kulturou je velmi těsné a důvěrné: obě oblasti se vzájemně podporují a posilují, nic nepodnikají jedna bez druhé, každá je té druhé útočištěm. Nezabýváme se zhoubného tlaku kultury, dokud nezničíme pojem *hodnoty* duchovních výtvorů; začít bychom měli tím, co je znakem této hodnoty, totiž jejím peněžním vyjádřením. To si obchod velice dobře uvědomuje, a proto se snaží co nejvíce utužit mýtus kultury a podporovat jeho autoritu.

Než by kulturní propaganda přiživovala prvotní hemžení, onen plodný humus, z něhož vzejdou tisíce květů, raději jej sterilizuje; namísto živých květin zasadí čtyři papírové hortenzie vlastní výroby, na které je patřičně pyšná, a pečlivě vytrhá všechno kolem.

Nedojde ke zdravé duševní sekreci, dokud se nezačneme živit zeleninou z vlastní zahrádky našeho všedního života. K potravinám, které již strávili

jiní, je lépe přibližovat se jen výjimečně, s plným vědomím všech rizik a s odhodláním kdykoliv se bez nich obejít.

Je třeba přiznat, že mezi duševní sekreci a produkci díla, které ji reprodukuje a předává dál, se ukrádá velice svízelná operace hledání formy, kterou si každý musí vybrat podle vlastního gusta. Nejrychleji toho lze docílit užitím formy, kterou má pro nás kultura předem připravenou. Kdo se však k tomuto postupu uchýlí, musí záhy konstatovat, že takto lze semlít pouze jeden druh obilí, a to specifické obilí kultury; i to je předem připraveno. Výsledkem je pak mouka umletá snadno a rychle, ale v žádném případě to není ta vaše.

Kultura má předem připraven také model mozku, uhnětený z jejího těsta, jímž může nahradit ten váš.

Pokud jde o vztah kultury a subverse k umělecké tvorbě, bylo by dobré nejprve se dohodnout na přesném významu těchto termínů, na významovém poli, které jim chceme přisuzovat. Pokud totiž budete při diskusi o vztahu jednotlivých stran obdélníku k jeho úhlopříčce nazývat úhlopříčkou to, čemu já budu říkat strana, nebo to, o čem jste